

Lələ təpəsi - Cəbrayıl açılan qapı

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığı ilə noyabrın 17-də Baş nazirin müavini, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Əli Həsənov Cəbrayıl rayonunun işğaldan azad edilmiş yeganə yaşayış məntəqəsində - Cocuq Mərcanlı kəndində olub.

Kənddəki vəziyyətlə tanış olan Əli Həsənov burada yaşayan yeganə ailəyə baş çəkib. 23 ildir ki, Cocuq Mərcanlı kəndində yaşayan yeddi nəfərdən ibarət Həziyevlər ailəsinin güzəranı ilə maraqlanıb. Axırda Oktay Həziyevin ailəsinə mövcud imkanlar çərçivəsində müvafiq yardım olunub.

Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənovun tövsiyəsi ilə Cocuq Mərcanlı kəndinə gedib təəssüratlarını yazmağa qərar verdim. RİH-nin Cocuq Mərcanlı kəndi üzrə nümayəndəsi Xanlar Əvəz oğlu Zeynalovla əlaqə saxladım. Səfərimizi eşidən İƏD üzrə nümayəndənin müavini olmuş və hazırda təqaüddə olan Məhəmməd Misirov da bizimlə getməyi özünə fürsət bildi. Dekabrın 24-də vədələşib görüşdük. Mən Xanlar müəllimin məşinə yaxınlaşanda yanında əyləşmiş qadını gördüm, özlüyümdə belə qənir götürdüm ki, bu, onun həyat yoldaşıdır. Zənnimdə yanılmamışdım. Rayonumuzun

mək üçün səmimi şux zarafat idi. Amma əslində mən gedəcəyimiz yolun 300km-lik bir məsafə olacağını bəri başdan bu zarafatın arasında bir mesaj kimi vermək istəyirdim. Axı sözü həm də zarafata deyirlər. Nə isə...

Gecənin payız vədəsinin qaranlığı tez çökdüyündən və mənzil başına yaxınlaşdıqımızdan, maşının məsafəölçən cihazındakı rəqəm də 280-i keçmişdi. Mən də arabir rəqəmə işarə ilə deyirdim ki, bax ha, Xanlar müəllim, artıq 300-ü döyməyə az qalıb, işini bil. Tez ol çataq. Yoxsa getməyəcəyəm. Gecənin bu qaranlığında nə bilək ki, hara gedirik?

Horadiz qəsəbəsini, Əhmədahlılar kəndini ötüb keçdik, Qazaxlar kəndinə çatdıq. Kəndin aralığı ilə gedərkən qulağıma toy səsi gəldi. Kənddə toy məclisi var idi. Təbiətən nikbin olan xalqımızın övladları düşmən həmləsindən qorxub-çəkinmədən

şənlik edirdilər. Heç elə biləsən ki, burdan 2-3 km. o yanda mənfur düşmənlərimiz səngər qurub marğa yatmayıblar. Elə bu xoş auranın ağuşunda bir də onu gördüm ki, Xanlar müəllim maşını sürdü bacanağı Mahmud oğlu Abbas kişinin həyətinə. Allah, bu qonaqpərvərlik, bu mehriban qonaqqarşılama məni 23 il qabaqki yaşayışımıza aparıb çıxartdı. Qonaq-qarası əskik olmayan evlərimiz, kənd-kəsəkli bəxtəvər

günlərimiz elə bil ki, təzədən "dirilib gəldi" gözlərimin önünə. Abbas dayı, həyat yoldaşı Həmayıl xala necə istiqanlıqla bizi qarşıladılar. İçəri girəndən sonra bu sonsuz səmimiyyəti görüb, adətüm üzrə isinmək üçün kənd peçinin yanını kəsdirib durdum, dizlərimin altına döşəkcə atıb çöməltmə oturub isti sobanı "qucaqladım" - soyuqdan özümə gələndən sonra qalxıb zəngin bəzədilmiş süfrə masasında özümə yer elədim.

Handan-hana spidometrin göstəricisinin neçədə dayandığını soruşmaq yadıma düşdü. 296 km. deyəndə, bildirdim ki, mənə elə məhz təxminən bu qədər yol gələcəyimiz əvvəlcədən öyan olmuşdu deyən sizinlə belə zarafat edirdim. Ev yiyəsi Abbas dayı 8 ay öncəki aprel döyüşlərini də xatırlatdı. Yer-in-göyün lərzəyə gəlməsindən, atışmadan qulaq tutulmasından danışdı. Dedi ki, mən arvadı götürüb maşınla bir qədər aralıdakı kəndə apardım, istədim ki, o, bir müddət - aralar səngiyənə kimi orada qalsın. Qayıdıb maşına oturanda gördüm o məndən qabaq

də və bacısıgillə görüşüb-sağollaşanda mən Nübar xanımdan yarızarafatla soruşdum ki, bəs qorxmursan ermənilərin hədəfinə məruz qala bilərik? O da özünə-məxsus əda ilə nədən qorxacağam ki, heç qorxsam buralara da gəlməzdim dedi. Abbas kişinin həyətinə çıxıb Qazaxlarla qonşuluqda yerləşən Mirzənağılı kəndini keçdik, kəndi çıxmamış yandırılıb yerlə-yeksan edilmiş evlərə gözümlə sataşdı. Xanlar müəllimdən, Məhəmməd Misirovdan soruşmağa macal tapmamış onlar mənə izahat verdilər ki, bəs Şakir müəllim, Mirzənağılı kəndi ilə Cocuq Mərcanlı kəndi demək olar ki, bir-birləri ilə iç-içədir. Mirzənağılı arxı deyilən bir su arxı bu kəndləri bir-birindən ayıran təbii sərhəd rolunu oynayır. Maşının spidometri Qazaxlardan Cocuq Mərcanlıyaqan heç 2 km-lik məsafə də yazmamışdı. Deməli, bu kəndlərin ara məsafəsi piyada yolu mənzilində idi. Və Mirzənağılı kəndindən olan məktəblilərin çiyinlərində çanta Qazaxlar kəndi istiqamətinə getdiklərini müşahidə etdik. Öyrəndim ki, Qazaxlar və Mirzənağılı kəndlərinin orta məktəbləri də elə bir olub.

Cocuq Mərcanlı kəndi isə qaçqınlığa qədər 285 ailə olmaqla 195 evdən ibarət idi. Ayrıca orta məktəbi olub. İndi isə əhalinin sayı artıb 418 fərdi təsərrüfat olub. Onlardan 250 nəfərədək kənar yer-

maşındadı. Dedi ki, mən səni tək buraxa bilmərəm, sən harda, mən də orda olacam. Beləcə, o ağır atışmalar zamanı biz bu evimizi tərək etmədik, birlikdə olduq.

Tomris hünərli, Həcər, Nigar qeyrətli Azərbaycan qadınları demək bu gün də yaşayır, - dedim. Ürəyimdən isə bu fikirləri keçirdim ki, Həmayıl xanım cəbhəyəni kənddə odun-alovun içərisində həyat yoldaşı Abbas İsmayılova bir damın-daşın altında yaşayıb, onu tək qoymadığı kimi, onun bacısı Nübar xanım da heç ondan geri qalmayıb, həyat yoldaşı Xanlar müəllimi cəbhəboyu kəndlərə, o cümlədən də çoxlarının ehtiyat edib getmədiyi dağıdılıb viran edilmiş Cocuq Mərcanlı kəndinə tək buraxmaq istəməyib. Bakı şəhərindən 300 km-lik yolu bizimlə gəlib. Abbas kişinin bizdən Cocuq Mərcanlıda yaşayışın bərpa olunacağı xəbərini eşitməsi onu çox se-

vindirdi. Digər ərazilərimizin də, Dağtumas kəndinin də tezliklə azad olunmasını arzuladı.

Bəli, Azərbaycan qadını tarixən ləyaqət, şərəf simvolumuz olduğu kimi həm də qəhrəmanlıq, qorxmazlıq rəmzimizdir. Düzü, səhər açılarda ani olaraq fikrimdən onu da keçirdim ki, bəlkə Nübar xanım elə cəbhətrafi kənddə yaşayan və uzun illər görüşmədiyi bacısıgildə qonaq qalıb, bizim Cocuq Mərcanlıya gedib qayıtmağımızı gözləyəcək ki, biz gələndən sonra maşına əyləşib səhərə qayıtsın. Ancaq belə olmadı. O, bizimlə maşına tərəf gədən-

də və bacısıgillə görüşüb-sağollaşanda mən Nübar xanımdan yarızarafatla soruşdum ki, bəs qorxmursan ermənilərin hədəfinə məruz qala bilərik? O da özünə-məxsus əda ilə nədən qorxacağam ki, heç qorxsam buralara da gəlməzdim dedi. Abbas kişinin həyətinə çıxıb Qazaxlarla qonşuluqda yerləşən Mirzənağılı kəndini keçdik, kəndi çıxmamış yandırılıb yerlə-yeksan edilmiş evlərə gözümlə sataşdı. Xanlar müəllimdən, Məhəmməd Misirovdan soruşmağa macal tapmamış onlar mənə izahat verdilər ki, bəs Şakir müəllim, Mirzənağılı kəndi ilə Cocuq Mərcanlı kəndi demək olar ki, bir-birləri ilə iç-içədir. Mirzənağılı arxı deyilən bir su arxı bu kəndləri bir-birindən ayıran təbii sərhəd rolunu oynayır. Maşının spidometri Qazaxlardan Cocuq Mərcanlıyaqan heç 2 km-lik məsafə də yazmamışdı. Deməli, bu kəndlərin ara məsafəsi piyada yolu mənzilində idi. Və Mirzənağılı kəndindən olan məktəblilərin çiyinlərində çanta Qazaxlar kəndi istiqamətinə getdiklərini müşahidə etdik. Öyrəndim ki, Qazaxlar və Mirzənağılı kəndlərinin orta məktəbləri də elə bir olub.

Cocuq Mərcanlı kəndi isə qaçqınlığa qədər 285 ailə olmaqla 195 evdən ibarət idi. Ayrıca orta məktəbi olub. İndi isə əhalinin sayı artıb 418 fərdi təsərrüfat olub. Onlardan 250 nəfərədək kənar yer-

dən kəndə gəlin köçüb.

Yandırılmış, xarabalığa döndərilmiş Cocuq Mərcanlı kəndinin görünüşü gözlərimizi dağladı, könlümüzü cadar-cadar elədi. Kəndin girişində asılmış "Təhlükəli ərazilərə daxil olmayın!" SOS - həyəcan işarəsi olan plakatın yanında maşını saxladım, düşüb kəndin acınacaqlı mənzərəsinə göz yaşları içərisində tamaşa etdik. Bir vaxtlar əhalimizin isti ana qucağı kimi sığındığı və özlərini ev-əşik düzəldikləri, ata-baba gorgahı kimi yaşadıqları kənd 24 ildir ki, yiyəsiz-sahibsiz qalmışdı. Erməni vandalları kəndi təbiəti qarışıq silib-süpürüb yox etmiş, uçurub dağıtdıqları xarəbaralara ola bilsin də ki, minə da bəsdürmüşdülər ki, elə buna işarə kimi plakatda bura "təhlükəli ərazilər" kimi əks olunmuşdu. Amma Vətən torpağında ölməyin özü də bir şirin ölümdür. Bu mənada biz də ölümü gözümlərimizin altına alıb maşınla irəliyə hərəkət etdik. Kəndin şərq sahilində bir guşədə özünə ev tikib binəgüzərlək edən Oqtay Əbil oğlu Həziyevin yaşadığı evə sarı yön aldım. İnsan ayağı dəyən yerlər cənnətməkəna dönməlidir. Evin qabağında gözə dəyən maşın və adamlar insan hənəri dəyən bu yerin qonaqlı-qaralı olmasını göstərirdi. Yanılmamışdıq. Bizi çox güclü qarşıladılar. Oqtayın 80 yaşlı anası Mınarə Temir qızı Hakiyeva, həyat yoldaşı Güldəstə İmran qızı Mirzəliyeva, oğlu Ülvi, Oqtayın qardaşı Arif, qardaşı arvadı Xuraman Famil qızı Həziyeva, qardaşı oğlu Əbil, qardaşı qızı Aynurə... insan ayağı dəyməyən bu Vətən torpağını qərblərdə qoymamışdılar. Axı, torpaq özü də canlıdır və onu Vətən edən vətəndaşlarından ayrı düşəndə qərblilik xiffəti çəkmə torpağın "çöhrəsi sarılır" - xarəbarlığa çevrilir.

Dedim axı, aralıdan gələndə evdə qonaq-qara olduğunu sezdik. Biləsuvarlı köçkün qəsəbəsindən Oqtayın rəhmətə getmiş qardaşı İlqarın oğlanları İlhamla Fəhmin də, bacısı Minayə də, əmisi gəlini Tahirə Tahirova da neçə vaxt idi ki, Vətən torpağının bir guşəsin olan bu evdə qonaq idilər. Hətta Qubadlıdan olan və Sumqayıtda yaşayan Bərxudər Məmmədov da bura qonaq gəlmişdi. Özümə "Xudafərin" qəzetinin ayrı-ayrı saylarını da götürmüşdüm. Qərblərdə hamımız üçün doğma olan və Vətənin ətrini-nəfəsini aldığı "Xudafərin" qəzeti də bu uzun müddət ərzində ilk dəfə idi ki, Cəbrayıl torpağının bir parçası olan Cocuq Mərcanlı torpağına "ayaq açmaqla" sanki öz vətəninə qovuşurdu. Ailə üzvləri ilə çay süfrəsi arxasında söhbət zamanı məlum oldu ki, rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı

Kamal Həsənov vaxtaşırı olaraq buraya gəlib baş çəkib, qayğıları ilə maraqlanıb lazımı köməkliklərini edir. Daim dövlət qayğısını öz üzərlərində hiss edən ailə başçısı əkinçilik, heyvandarlıq, arıçılıqla məşğul olduqlarını bildirdi. Bir nüansı da sonda qeyd edim ki, Bakıda yaşayan öz həmkəndliləri ilə ailə quran Oqtayın qızı Sahilə də məhz buradan gəlin köçüb. İnənirəm ki, dövlətimizin başçısının apardığı məqsədyönlü uğurlu daxili və xarici siyasət nəticəsində tezliklə Cocuq Mərcanlıda əvvəlki həyat tərzimiz bərpa olunacaq, toy səsi də, şənlik sədələri də kəndi öz başına götürəcəkdir!

Şakir ƏLİFOĞLU,
"Xudafərin", 2016